СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 240. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 14. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 240. Jersey City, N. J., Monday, October 14, 1929. THREE CENTS.

ЛИНДБЕРГ ПЕРЕЛЕТІВ 9,000 МИЛЬ, ВІДБУВШИ НАЙБІЛЬШ ЦІКАВУ ПОДОРОЖ

ЛЕТІВ ПОНАД 20 ПОЛУДНЕВО-АМЕРИКАНСЬКИМИ ДЕРЖАВАМИ.

МІЯМІ (Флорида), 12. жовтня. — Полковник Чарлз Линдберг вернув зі своєї подорожі по Центральній Америці. Розслідив він околиці, по яких ще не ступала нога білого чоловіка. Ціла подорож тревала 20 днів. Линдберг робив досліди головно в землях давного племени Мейя. Його жінка поробила богато знимок зі старинних святинь і пірамід, про які досі мізто нічого не знав.

СТИМСОН ГОЛОСУЄ НА ЛЯ ГАРДІЯ.

НЬЮ ЙОРК, 12. жовтня. — Секретар стейту Генри Стимсон прибув до Ню Йорку, щоби зареєструватися зпривоу міських виборів. Республиканці тої думки, що його активна участь в голосованню по сторонї республиканців скріпить позицію Ля Гардії, республиканського кандидата на мейора міста.

ПОМЕР ОСЬМИЙ ВЯЗНИЧНИЙ СТОРОЖ.

КЕНОН СИТІ (Колорадо), 12. жовтня. — Вчора помер Мирон Гудвин, вязничний сторож, ранений підчас послідного бунту вязнів. Число всіх жертв виносить тепер 13 людей. Між ними було 8 вязничних сторожів.

ЦЕРКВИ ЗА ШЕППЕРДОМ.

350 ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЦЕРКОВ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ЗА ТИМ, ЩОБИ КАРАТИ І ТИХ, ЩО КУПУЮТЬ АЛЬКОГОЛІЧНІ НАПОЇ.

ВАШИНГТОН, 12. жовтня. — Сенатор Шепперд подає, що одержав від Церковної Федерації з Лос Енджелес заяву, в якій запевнюють його від імені 350 протестантських церквов, які є членами Федерації, що всі вони розпічнуть велику акцію, щоби карати тих, що купують алькоголічні напитки.

Таке внесення поставив же Шепперд в сенаті. Шепперд той думки, що вже в січні слідуючого року перейде в конгресі відповідний закон, який каратиме тих, що купують алькоголічні напитки на рівні з тими, що ними торгують, або їх продукують. В той спосіб форсования проголюї стане на 50% успішніший, бо богато визначних осіб не схоче наражатися на судові розправи і кари.

ПАЧКУВАВ НА ДВА БОКИ.

БУЕНОС АЙРЕС, 12. жовтня. — Тут придержано корабель „Мунсон", який хотів перепачкувати на беріг американські сигарєтки, машинки до голення, шовкові краватки і т. п. Гойсамий корабель придержано знову передом в Ню Йорку, як вивадовував алькоголічні напої, які привіз з Аргентини.

Пачкарі, як подають, не дуже журяться втратою, бо пачкарство це такий добрий бизнес, що такі втрати не входять в серіозну рахубу.

ВІЙНА У МИРНІ ЧАСИ.

ВАШИНГТОН, 12 жовтня. — До опускаючого столицю Мек Донелда доходили при самім відїзді гармятні вистріли й гук военних бомб. Це виглядало на іронію о огляду на його мирову місію. Та це була тільки проба, яку переводить військова команда з новими родами гармат, літаками й газовими бомбами. Такі проби треватимуть кілька днів. Виглядають вони на військові маневри.

МАЙНО СИЛЬСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

НЬЮ ГЕЙВЕН (Конетікот), 12. жовтня. — Фундація, на якій опирається фінансово Єйльський університет, має маєтку на $67,695,600.66. Маєток зложений в бондах, шерах, моргеджах, а решту становлять університетські реальности з інвентарем.

На видатки університету зложили в послідним році свої жертви 8,000 людей, які кінчили науку в тім університеті.

Річні видатки університету виносили тепер $6,132,620. Студентам позичено на різні потреби в послідним році $848,595. На самі векслі без всяких гарантій позичено $430,000. З того не сплачено досі тільки $26,000.

ЗАВАЛИЛАСЯ ЗЕМЛЯ.

ТАМ, ДЕ БУДИ ВЕЛИЧЕЗНІ ОЗЕРА НАФТИ, ЯКУ ДОБУЛИ.

БОМОНТ (Техас), 12. жовтня. — Сталася дивна подія. На протязі двох днів запалася земля на просторі яких 50 акрів. Геольоги стверджують, що в тім місці находилися жерела, дуже богаті в нафту, яку вичерпано. Нафта та мусіла творити під землею ціле озеро. Коли її випомпувано, остало порожне місце, до якого треба було пускати воду з якого озера чи ріки. А що того не зроблено, земля завалилася. Таке саме може наступити і в инших місцях, звідки черпають нафту. Таке пореченя учених викликало між населенням переполох.

НАГАДУЮТЬ ПРОЦЕС САККА И ВАНЦЕТТІ.

ШАРЛЬОТ (Норт Каролайна), 12. жовтня. — Розправа проти комуністичного страйкового провідника Фреда Ервина Біла й товаришів в справі убийства шефа полиції Адерголта нагадує трагелію з Сакком і Ванцеттім. Підчас розправи дебатують на теми комунізму й атеізму й з того боку підходять до обжалованих.

В МЕКСИКУ СПОКІЙ.

МЕКСИКО СИТІ, 12. жовтня. — Опозиція готується до нових президіяльних виборів. З її боку оголошено, що вже організує в Мексику замахи і бунти. Опозиція подає, що в краю панує спокій, а бунту бажають собі ті, що не хочуть нових виборів, а хочуть далі остати при владі.

МУСОЛІНІ МАЄ ДРУГУ ДОЧКУ.

З Риму повідомляють, що в віллі Карпена пані Рахеля Мусоліні, жінка президента міністрів, привела на світ дочку. Ель Дуче є тепер батьком трох синів і двох дочок.

СКАНДАЛ З ПИСЬМЕННИКОМ.

З Парижа виселила поліція бельгійського драматичного автора Оріка Годвіга за неморальність. Є це рідкий випадок у Парижі, де нема офіційної цензури моралі в прилюдним і приватнім житті громадян, ні в літературі, ні в театрі. А всеж таки Годвіг добився того, що проти його пес почала протестувати перша публика і домагалась, щоби поліція їй допомогла. Важко уявити собі, ку погань і як мусів її змальовувати Годвіг, щоби здобути аж такий рекорд у Парижі!

АТЕНИ ПІД ВОДОЮ.

Над Атенами (Греція) пройшли страшні зливи й бурі. Ріка Струма виляла, кілька дільниць під водою. Дві особи потонуло, шкоди величезні.

НОВІ ГІМНАЗІЇ В ЧЕРНІВЦЯХ.

Певно думаєте, що українські? Ні, Румунія має гідніших опікунів. З новим шкільним роком одержали Жиди гімназію відразу зі всіма класами, де будуть учити по жидівськи. Означає жидівські посли не задоволяються цим успіхом. Тепер зіхалися вони в Букарешті, щоби жадати ще й жидівського учительського семинара. Друга нова гімназія, яка повстала в Чернівцях, це є польська приватна гімназія, на яку дозволило рівнож нац. царистичне правительство. Правда, ця гімназія не матиме відразу всіх кляс, але товариство, яке опікується цею гімназією, обовязалося, висилати до гімназії в Польщі тих учнів, для яких нема ще кляс у черновецькій польській гімназії. Встид і ганьба для нас, що держава уважає Жидів та Поляків за ліпших ніж Українців. Але народня приповідка каже: прийде коза до воза! („Час").

НЕБУВАЛА НЕДОСТАЧА ОВОЧІВ У СТАРІМ КРАЮ.

В наслідок цього, що останньої зими вимерзло 12 і пів мілірна овочевих дерев — є тепер страшна недостача овочів на ринку і через те вони дуже дорогі. Богато склепів, що торгують овочами, бакротує.

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ ГОРІВКА.

Олекса Цікало Михайлишин з Кучурова Великого (Буковина) пішов у вівторок, 3. вересня ц. р., до млина, а йдучи з млина, не минав і коршми, так що добре собі підпив. Прийшов до дому, почав бити жінку й сестер та кричати, що їх заспалить. А по десятьох минутах уже горіла хата. Пяний Олекса запалив сірник, кинув і пряднво й нещасте готове. Коли побачив огонь, то почав скакати до огню, попік руки й голову, а на кінці скочив у керницю, так що люди ледви витягнули його. І булоби згоріло все, якби не два майстри з Каменної, Михайло Будяк і Митро Фочук, які влізли через вікно до хати й викидали бодай одежу на двір. Люди збіглися й погасили огонь.

А до цілого нещастя довела горівка.

ПОВІСИВСЯ НА КРИЛІ ВІТРАКА.

В селі Берге біля Ратенова (в Німеччині) на крилі вітрака побачили люди якусь повішену жінку. Та як зняли повісільника, показалося, що то не була жінка, лише мущина, що надягнув на себе 14 жіночих одягів і шовкові панчохи. Слідство виказало, що вітрак обернув іще кілька разів самовбийником. Думають, що поповнив самовбийство у пристуні божевілля.

ЦІЛЕ СЕЛО ХОРЕ НА ПРОКАЗУ.

В Караомані, повіт Тулча (Румунія), вибрили ціле село хорих на проказу. Є це здебільшого рибаки, що стоять у державній службі, які навіть не знають, що вони хорі, і живуть навіть у подружах. Перші ознаки цієї страшної хороби показуються вже на пітях. Власти повідомили про це міністерство здоровля.

ВІЙНА ГАДЮК.

Після останнього сильного землетрусу в Персії показалося цікаве явище. Із щілин у землі, що потворилися від землетрусу, почали вилазити гисячами гадюки двох рідних родів. Гадюки почали між собою завзяту боротьбу. Сильні, що пожирали слабших з такою жадобою, що богато з них поумирало, не могли проковтнути своїх ворогів.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР У ТАРГОВІЩЕ.

Дня 10. вересня ц. р. в полудне вибух в Тарговіщте (Румунія) у купецькій дільниці вогонь, який набрав широких розмірів. Щойно по 6. годині вечером здушили огонь. Згоріло 200 домів. Шкода виносить понад 100 мілионів левів. Больнична сторожа, що наспіла з Плоешт і Букарешту, та вогнеюа сторожа з нафтових товариств не могли нічого вдіяти через брак води. Сильний вітер роздув вогонь до небувалих розмірів. Під румовищами знайдено багато зітлілої худоби.

Причина пожару невісна. Говорять, що вогонь повстав із іскр зпід кітла, де варилися ласила.

ЗАКОНИ ПИСАНІ НЕ ДЛЯ ВСІХ.

З весною цього року здавалося громадянам села Стара Жучка (Буковина), що теперішне правління не знає нійяких ріжниць між горожанами Румунами й горожанами не Румунами. Але тепер вже ніхто не сумнівається, що закони існують лише для не Румунів. От нам доказ: перед слідчий суддею Тарнавським були переслухані цеї весни 35 свідків проти управителя школи Жемни, який здефравдував громадські гроші за курси, яких ніколи в Жучці не було, а він їх завершив свої мерзенні вчинки тим, що задів десь свою служницю, стару жінку Домінку Стасюк, яку він мав перед тим дати до лічниці. Свідок Анниця Медвідь-Радулеску заявила слідчому судді Тарнавському, що п. Жемна привязав шнурами свою стареньку безборонну служницю до воза і кудись її повіз. Вже зближається рік відколи пропала ця жінка, але власти, ще не виснили, що з нею сталося. І на вищок: вонаж Українка й по ходила з Пшки.

ЗНОВ ІСТОРІЯ З ДУБЕЛЬТІВКАМИ.

Пан Йоахім Юрашек, рільний інспектор у старосамбірськім повіті, добре підпитий, став собі стріляти серед села Стара Сіль. Коли до нього підійшли місцеві селяне, щоби панови Юрашекови відобрати оруже, з яким він не вміє обходитись як треба, пан Юрашек стрілив до них і поранив пятьох селян.

Коли то вже пяним і непяним свиням відберуть зброю?!

ПРОТИПОЛЬСЬКІ ВИСТУПИ.

Поляки нарікають на пропаганду, яка ведеться в Англії та Америці в брошурах і на шпальтах газет. Недавно написаи протипольську брошуру Англець Дональд. Після того подібну річ написав англійський генерал Вотерс. Тепер знов американський генерал Г. Й. Рейлі написав в газетах статтю, що Польща повинна віддати Німцям Поморе і Шлеськ. Поляки на генерала дуже обурені.

ПІДПАЛИВ ВЛАСНУ СТОДОЛУ.

Івко Репа з Чижок, повіт Золочів, підпалив власну стодолу в надії, що від неї займеться в сусідстві прилягаюча кооперативна краминця. Репа хотів помститися на кооперативі за те, що вона не хотіла відступити йому в посіданих площі, яка є біля кооперативи, а коли він чіплявся поодиноких членів кооперативи та ім дошкулював, то Репу за те навіть побив один з кооператорів. За злочин підпалу буде Репа відповідати перед судом.

УКРАЇНА НЕ ДАЄ БОЛЬШЕВИКАМ ХЛІБА.

Большевицька газета „Продетерська Правда" пише, що по всій Україні селянство ставиться ворожо до большевицьких так званих хлібозаготовок, так, що силою треба змушувати селян до послуху большевицькій владі. Ось читаємо з цього приводу в „Пролетарській Правді": В селі Теклині, Смілянського району, підчас засідання, на якому обговорювалася справа хлібозаготовки, відомий на все село „куркуль" Семен Білуха, позбавлений виборних прав (!), блукаючи біля сільради, не міг угамувати своєї злости і кинув цеглою в вікно канцелярії сільради, поранивши в голову секретаря сільради. Презенчука і земледерорядчика Савченка. В селі Квітках, Корсунського району, „куркулі" спалили хліб большевицьким хруням доношкам. Таксамо в селі Зеленій Діброві, Петрівського району, „куркулі" спаленичили середняків та бідноту і разом спалили хліб і хату одиного з селі большевика Арсена Самійленка. А щоби не було чим гасити вогню, винесли на передодні пожару воду з громадського ставка. В Корсуні спалили „куркулі" єврейське сільсько-господарське колективне, комуністичне господарство, що звалося „Пахар". Далі пише „Прол. Правда" дослівно так: „Таких та подібних випадків, де куркулі бреше на радянську владу, намагається обдурити і залякать бідноту та середняка, можна би нарахувати не один десяток". Так, так, панове з „Пролетарської Правди" — Україна це гріб для большевицької влади.

ЗАВОДЯТЬ КРІПАЦТВО НА РАДЯНСЬКИХ ФАБРИКАХ

РОБІТНИКИ МАЮТЬ ПЛАТИТИ ЗА ЗЛІ ВИРОБИ. УСТАНОВЛЮЮТЬСЯ СПЕЦІЯЛЬНІ КОМІСІЇ ДЛЯ КОНТРОЛІ ЯКОСТИ ВИРОБНИЦТВА.

МОСКВА (СССР), 12 жовтня. — З якогось часу в Росії установлена конкуренція ріжних фабрик та заводів у скількости продукції, а також конкуренція на дешевість виробу. Це привело до того, що фабрична адміністрація почала давати до оброблення дешевші, а тому й гіршої якости матеріяли, а робітництво, поспішаючи як найбільше виказати продукції, стало значно гірше виконувати свою працю.

Тому на ринку появилося багато ріжних виробів радянських фабрик та заводів, що зовсім не надаються до вжитку ізза поганої якости. Щоби поліпшити якість продукції, радянська влада видала розпорядження про установлення на всіх фабриках та заводах спеціяльних комісій, які мають слідити за якістю виробів. Коли виявиться якась гана у виробах, тоді робітники мусять з власної платні платити кару в тих розмірах, на скільки вироблений ними товар стратив на ціні.

Таким чином тепер буде установлена на фабриках і заводах Росії конкуренція трох родів: на дешевість, скількість і на якість виробництва.

Верховна Індустріяльна рада вважає, що найліпше користуватися для відбудови російської індустрії вказівками американських фаховців.

ПРОТИ ОБМЕЖЕННЯ ФЛЬОТИ.

БУВШИЙ МОРСЬКИЙ МІНІСТЕР ФРАНЦІЇ ПРОТИ ЗНИЩЕННЯ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ.

ПАРИЖ, 12 жовтня. — Бувший морський міністер в кабінеті Еріо, Думесвіль, докладчик по морському буджету на 1930 рок в парляменті, заявив, що Франція не може згодитися на знищення підводних човнів, або на обмеження їх при будові нових. Він говорить, що для Франції підводні човни потрібні не для офензивної війни, а для охорони своїх володінь.

Він певний, що парлямент Франції цілковито погодиться з його думкою й не піде сліпо за предложеннями Англії та Америки.

ВІДПОВІДЬ ІТАЛІЇ.

БУДЕ ВИСЛАНА В ПОРОЗУМІННЮ З ФРАНЦІЄЮ. ІТАЛІЯ ТАКОЖ ПРОТИ ЗМЕНШЕННЯ ФЛЬОТИ.

РИМ (Італія), 12 жовтня. — Як тільки було оголошено запрошення англійського правительства на лондонську конференцію, а також спільне повідомлення Гувера та Мек Донелда про їх порозуміння у Вашингтоні, Мусоліні почав нараду з двома другими міністрами в цій справі. Тепер стало відомо, що Італія пішле свою відповідь на запрошення в порозумінню з Францією.

Італія буде триматися разом з Францією й виступатиме проти знищення підводних човнів. Загальне обмеження морських сил вона буде ставити в звязку взагалі з контролею й обмеженням всіх збройних сил ріжних країв, як сухопутних так і повітрових.

НЕ СПІШИТЬ ВЕРТАТИСЯ.

БУРГОМАЙСТЕР БЕРЛІНУ ПРОДОВЖУЄ СВОЮ ПОЇЗДКУ ПО АМЕРИЦІ.

БЕРЛІН (Німеччина), 12 жовтня. — Бургомайстер Берліну доктор Густав Бес, що тепер перебуває в Америці, відмовився негайно вертатися до Берліну. Він хоче закінчити намічений ним план поїздки по Злучених Державах.

Його викликають повернутися до Берліну в звязку з хабарництвами при віддачі ріжних підрядів у Берліні. Тепер знову міська рада домагається скорішого його повороту, для переведення слідства.

ВУЛИЦЯ ШТРЕЗЕМАНА.

БЕРЛІН (Німеччина), 12 жовтня. — На знак пошанування памяти покійного міністра справ заграничних, Штрезмана, в Берліні буде названо одну вулицю його іменем. Міська рада ухвалила одну з ліпших вулиць, Кенігтрейцер, перейменувати на вулицю Штрезмана.

За приміром Берліну також ідуть инші міста Німеччини.

СМЕРТЬ ПЕРЕД ЛІЦИТАЦІЄЮ.

ПІДПАЛИВ ПАЛАТУ, А ПОТІМ УБИВ ТРОЄ ДІТЕЙ І СЕБЕ З РОЗПУКИ, ЩО МАЛИ ПРОДАТИ МАЙНО.

БЕРЛІН (Німеччина), 12 жовтня. — Фон Шуетц-Гольдфус з розпуки, що мають продати на лїцитації його палату та земельні посілости, застрілив трое своїх дітей і себе.

Передтим він підпалив свою палату. Жінка барона та її матір врятовані пожарною сторожею, коли вже зовсім очаділи від диму.

ПОГОДА ПЕРЕШКАДЖАЄ.

ЛОНДОН (Англія), 12 жовтня. — Уже довший час, як закінчена будова й наповнення газом найбільшого у світі англійського повітроплава Р. 100, але ізза вітру не можна зробити на ньому пробного лету. Цей повітроплав значно більший від „Графа Цепеліна".

ТРИ РОКИ ЗА СМЕРТЬ 114 ОСІБ.

ВЛАДІМІР (Росія), 12 жовтня. — Суд визнав кінооператора Вазарофа винним за пожежу в кінематографі в селі Іголкіно. Він прийшов пяним на демонстрацію картин. У наслідок його необережности сталася пожежа, в якій згоріло 114 осіб, переважно дітей.

Суд засудив його на три роки вязничної кари.

SVOBODA (LIBERTY)
FOUNDED 1893
A Ukrainian daily except Sundays and holidays at 81 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 9, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сітї і Заграницею:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧАСИ ЗМІНЯЮТЬСЯ

Давними часами звикли ми читати, як то відвідували цісарі цісарів, як то сердечно вони при зустрічі й прощанню цілувалися і як запевняли себе про взаїмну щирість і любов. Бували часи, коли ті цісарі заключували святі союзи і присягою себе звязували не виступати один проти другого війною, але все те, як виявилось пізніше, було звичайним обманом.

Англійсько-американські відносини не були за послідні роки добрими. По обох боках океану розпочато перегони в зброєнню, а люде питали себе: проти кого саме звернені ті збройня? Відповідь звучала: Англія зброїться через Америку, а Америка через Англію. Це довело вкінці до того, що якийсь час говорено серіозно про майбутню війну між Англією й Америкою. Вправді це були тільки балачки, але й їх годі легковажити, бо й світову війну попереджували довгі літа подібні події й такісамі балачки.

В таких обставинах відчувався брак якогось авторітетного, терезового голосу, який вийшов би зі серця одного народу й трафив у серце другого, і дивним дивом: у найбільш консервативній країні знайшовся такий чоловік з простого роду, котрий піднявся того завдання, яке колись було привілеєм цісарів і високої шляхти.

Коли Мек Донелд приїхав до Америки, ніхто не закривав, що отсей представник британської імперії, це ніхто инший, а син бідного фармерського слуги, бувший стаєнний хлопчина. Це той, котрий, вийшовши тепер з корабля на беріг, представив себе краще від можних князів, що можуть похвалитися тисячлітнім родоводом. Так описувала американська преса Мек Донелда. Додаючи, що отсе прибув до Америки апостол мира, той, котрий є тепер премієром Англії, а котрого ще не так давно за його миролюбство називали в Англії не инакше як зрадником народа.

Мек Донелд повів себе наскрізь по демократичному й природному. Пішов з президентом Гувером в ліс і там сівши на пеньку, розпочав на лоні природи розмову, яка мала на ціли трафити до серця представника американського народу. І там в ліси прийшли оба представники двох великих народів до заключення, що всі побоювання, що прийде до оружного конфлікту між Америкою й Англією, є абсурдом, бо війна між тими народами немислима. Разом з тим заявився Мек Донелд за рівністю в зброєнню на морі.

Річ ясна, що ця подія не перевернe ще світа догори ногами й не приносить остаточного порозуміння між Англією й Америкою. Але це без сумніву хвиля історична; це велика гарантія майбутнього мира.

„МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ В ПРАЗІ".

(Надіслана стаття з Европи).

(Докінчення)

Щодо обсягу збірок, щодо роду предметів, які можуть мати вартість для Музею, то Управа підкреслює, що цілозвольну боротьбу треба розуміти як найширше. Наш Музей повинен зібрати в собі все те, що обіймає всі періоди, фази, форми та ділянки тієї боротьби; підготовчі її фази і форми, починаючи з доби перед світовою, і національною війною та революцією, життя підчас іх та після них, на рідній землі, на еміграції, в полоні, в таборах, політичну діяльність, пропаганду та організацію, життя партій, діяльність урядових установ в краю та за кордоном — організацію армії та неправильних частин, життя на фронті та в запіллю, бої та походи, освідомлюючу працю в усіх її формах — науковку, освітню, мистецьку; економічні відносини та усю діяльність на санітарному полі — як власну, так і акцію чужинецьку; відносини публичної моралі у боротьбу із злочинством; благодійну діяльність українського громадянства й чужу; все те також відносно усіх ворогів та противників визвольної боротьби України, їх сили, організації, поводження й становище, яке вони займали.

Дуже велику вартість для Музею має все те, що відноситься до настроїв, думок та поводження людности як української, так і чужої, в звязку з подіями визвольної боротьби. Так само цінне для Музею усе, що кидало світло на становище й відношення до тієї боротьби чужинців як чужих урядів та політичних чинників, так і неполітичних гуртків та поодиноких осіб.

Управа стоїть на становищі, що треба збирати просто усе, що має якенебудь відношення до визвольної боротьби України. Предмети, що сьогодня видаються нам нецікавими та маловартними, можуть мати через якийсь час величезне значіння, якого тепер навіть передбачати не можна. Через те Управа тільки для прикладу подає річи, які хоче збирати до Музею. До таких річей належать:

Документи, грамоти, акти справ, протоколи засідань, списки, виказки, доклади, урядові обіжники, накази, записки, листування, мемуари, переписка, легітимації, перепустки, інвентарі, пашпорти, рахунки, квіти, оповістки, плякати, запросини на засідання, збірання, концерти й свята, книжки, відозви, проклямації, летючки, часописні статі, оголошення, програми концертів, порядки для засідань та нарад, меню принять;

пляни боїв, доклади про битви, сутички й инші воєнні події, звідомлення, денні рапорти, доклади про повстання, санітарні відносини, про стан та організацію частин, зброю, амуніцію, про коні та підводи, про збуву та мундури і т. д.;

зброя і частки зброї, мундури та їх частини, відзнаки та відзначення, стяги, герби, клейноти, бунчуки, музичні інструменти;

гроші, банкноти, грошеві значки, почтові марки, всякі прилядя та знаряддя;

картини, фотографічні знимки (також краєвидів, місцевостей, будинків), ілюстрації;

печатки, стампілі, блянкети, формулярі.

Врешті просить Управа усіх жертводавців додавати по можности пояснюючу записку, з якої було видно походження предмету, подію, час, місце, організацію чи особу, до якої він відносився.

Усі дари і переписку просимо пересилати на адресу Товариства: Прага II, Штепанська вул. 49/II.

Робота пішла дуже інтенсивно, і Музей ріс та розвивався. Та незабаром довелося зменшити інтенсивність праці, з огляду на причиною тому був брак коштів. Всі матеріяльні ресурси Музею складалися з членських вкладок (дуже мізерних — десять корон чеських на рік!) та місячних вкладок (сто корон чеських), що давали наші високі школи: Український Університет, Українська Господарська Академія в Подебрадах та Український Педагогічний Інститут. Згодом Господарська Академія перестала давати таку вкладку. Розуміється, кошти були страшно обмежені. Всі працювали безплатно, а гроші витрачалися тільки на неминучі, необхідні потреби, от як перевозки річей до Музею, оплату переховування їх у Відні і т. п. У травні 1926 р. міністерство одмовилося давати помешкання, й музейні річи довелося поховати до скрынь і розмістити на схованку в ріжних помешканнях — в міністерстві закордонних справ, університеті, на приватних складах у Празі та Відні. Припинено було й видання „Вістей". Не зважаючи на такі несприятливі обставини, Музей все таки збогачувався новими документами та предметами, які йшли від ріжних осіб і з ріжних країв. Директор Музею проф. Д. В. Антонович та його Управа не припиняють і досі своєї діяльности і провадять її з неослабленою енергією. Відбуваються засідання Управи, провадяться загальні збори, складаються справоздання.

Відсутність власного помешкання сильно шкодить справі, і тому Управа ставить своїм головним завданням підшукати стале помешкання. Ось аж два роки всі члени Управи й зокрема вибрана для того комісія з трох осіб тратять час на придбання помешкання; на ті кошти, що ними розпоряджається Управа, в Празі неможливо знайти його! Неспівдано національна справа найшла собі матеріяльну підтримку, й Управа придбала можливість мати власне помешкання для Музею. У липні біжучого року до Праги прибув з Нью Йорку п. К. Іл. Лисюк, що зацікавився усіма українськими культурно-науковими установами. Познайомившися з ними, він звернув особливу увагу на Музей. Щоб підтримати цю установу, яка має велике національне значіння, він подарував йій на найму помешкання 250 долярів. Крім того він обіцяв давати також скількість грошей на ту саму ціль що-річно на протязі 5 літ.

Цей перший приклад матеріяльної підтримки еміграційської національно-культурної установи з боку наших американських братів надзвичайно підбадьорив Управу Музею. Вона розпочинає ширшу діяльність та інтенсивнішу працю. В першу чергу, на свій ласкавий заклик Управа Музею висловила сердечну подяку п. Лисюкові за такий щедрий дар. Наводимо тут текст цієї подяки:

„До Високоповажаного Пана Калини Лисюка в Нью Йорку.

„Управа „Музею визвольної боротьби України в Празі", вислухавши на своєму засіданні 3-го серпня 1929 року повідомлення свого голови, академіка п-ра Івана Горбачевського, про Ваш щедрий дар на щорічне удержання помешкання Музею і про Вашу ласкаву готовість дбати і про дальшу підмогу нашому Товариству, — висловляє Вам, Високоповажаний Пане, найщирішу подяку. Управа має повну надію, що цей Ваш учинок дасть змогу нашому товариству поширити свою діяльність і справу Музею поставить на шлях кращого розвитку".

Разом з такою подякою Управа Музею ухвалила просити п. Кал. Лисюка, щоб він ласкаво погодився бути представником Товариства в Америці, дбав там про здобуття коштів для „Музею визвольної боротьби України", приймав у члени поодинокіх осіб і організації, а також збирав придатні для Музею річи, папери, документи, газети і т. ин., а при змозі засилував там філію Товариства. Пан Лисюк на це погодився, і Управа „Музею визвольної боротьби України" таким чином має тепер в Америці свого представника і уповноваженого. Таке зближення загально-української культурної й безпартійної установи з Новим Світом і нашими американськими братами дасть підтримку і з науковій і культурній ділянці, що так вперто, систематично, без жадних коштів, провадить українська еміграція на території Чехословацької Республики. Нехай наші американські брати знають про цю працю!

Проф. В. Біднов.

Вже застарі.

У відпустовій місцевости Кошарі ростуть великі старі дерева, біля церкви. Стрічає латинський парох нашого священика, так каже: От здали себ такі дерева біля костела.

— Вони вже застарі от-чеську, щоби перейшли на латинське! — відповідає спокійно священик.

ТЕАТРАЛЬНІ ШТУЧКИ ДЛЯ ДІТОЧОГО ТЕАТРУ.

які можна набути у книгарні

Свободи

ЗУСТРІЧ, Новорічна пєса-казка на 2 дії. В. Королів-Старий ... 15 ц.

ЧЕРВОНА ШАПОЧКА, драмована казка в 2-ох діях. Я. Вільченко ..... 20 ц.

ЗОЛОТИЙ ЧЕРЕВИЧОК, пєса-казка для дітий у 6-ох картинах. Галина Орлівна ..... 15 ц.

ПРОГУЛЬКА, комедійка на одну дію. Ст. Чубатівна ..... 15 ц.

ТАРАС ПАСТУШОК, сценічний образок у двох діях ..... 15 ц.

САМОТНИЙ У ЛІСІ, пєса на одну дію. Е. А. Чебишева-Дмитрова ..... 10 ц.

МАЛИЙ ТАРАС, дитяча пєса на 3 дії. В. Шошінський ..... 20 ц.

СВЯТО ВЕСНИ, сценічний образок на дві дії зі співами та хороводами. Васил Софронів . 25 ц.

СТРІЧА У ЛІСІ, сценічна картина в одній дії. Леся Верховинка . 10 ц.

ПІДКЛАДЕНЬ, пєса-казка на 2 дії В. Королів-Старий ..... 15 ц.

ЗАЧАРОВАНИЙ КАЛІФ, драмована казка в 5 діях. Павло Бендорф ..... 10 ц.

ПРИ ВАТРІ, сценічна картина в одній відслоні. Фр. Вольф .... 10 ц.

СОН МІСЯЧНОЇ НОЧИ, пластова гра в 5 діях. Ярослав Вільшенко ..... 25 ц.

ДІД-МОРОЗ, фантастична дитяча казка-пєса на 3 дії з співами й танцями. Мик. Шуґаєвський . 25 ц.

ЧАРІВНИЙ КАМІНЬ, пєса-казка для дітий в 3-ох діях. В. Королів-Старий ..... 15 ц.

Повисші книжочки можна одержати в книгарні Свободи. Замовлення будемо висилати тільки по одержанню належитости. Не будеться звертати уваги на такі замовлення, які прийдуть без належитости.

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).

(З болгарської мови переклав **Михайло Процик**).

(8)

Бан звернувся до присутніх Тирновські бояри, дайте ваші богатства! Іване, принеси твоє золото, щоби ми перемінили його на залізо. Пилипе, подаруй твої табуни коней, щоби нас понесли на Татарів. Буримире, дай твої скарби. Гросде, посвяти твоє останне майно, щоб рятувати царство. Рове, зложи на престолі батьківщини твої посіпости. Константине так ти, Годиславе, відчиніть батьківщині ваші шпихлірі на хліб для її оборонців. Царю, переміни на зброю твої дорогоцінні посудини й обстановку, а зброї тої повно в складах дубрівницьких торговців. Я даю все, що маю, і пятьох синів і мою кров!...

Старець дріжав увесь. Його біла борода дріжала, а з гніву та схвилювання очи кидали блискавиці.

Жлав хвильку. Глибока мовчанка була відповіддю на його зазив. Ніхто не хотів посвячуватися.

— Мовчите!? — крикнув зальчиво старець. — Жаль вам ваших богатств? Для вас нема батьківщини?! Обдудки, лихварі, раби, бездушники від боввань, підлиці від Татар!... А!

І вийшов.

Балдю і Святослав.

Балдю вийшов із палати. Всів у карету та через Великі Ворота виїхав на Царевецький гостинець, супроводжений людьми, що несли смолоскипи. Опустили ланцюховий міст. Карета переїхала з гуркотом по мощеній дорозі. Ніч була зоряна. Тирнова вже спала, ні в одному вікні не світилося. Лише Царевець світився тенгарі. А шум Янтри вдолі перериває нічну тишину. Карета задержалася перед невеличким боярським домиком, що стояв самітний там, де ниншній Баждарлик. Дім окружав високий, мур, а мала вежечка чорніла над воріткми.

— Застукати у ворота!, — приказав бан.

Один із служби взяв у руку залізний молот, прикріплений до дубових воріт. Голосний стукіт перервав тишину.

Зараз відчинили ворота, звився слуга зі світлом.

— Чи князь спить? — спитав Балдю.

— Ще не поклався, преславний бане.

— Скажи йому, що я прийшов до нього.

Слуга відійшов.

Небарам вернувся, а за ним високий юнак. Смолоскипи освітили його гарне, румяне лице з ясними вусиками.

А! преславний бане! озвався юнак і підійшов помогти старому висісти з карети.

Ввійшли в хату.

Як усіли на лавці, Балдю став говорити гримким, схвильованим голосом:

— Святославе, я був противником твого батька за його володіння, а як він утік, я погордив ним!... Я не міг простити той легкодушности. Ми вибрали його, щоби був нашим оборонцем, а він нас оставив Ногаєві на поталу. Та мушу признати, що він заслужив собі на свою долю. Знай це, Святославе, що Чокі з сильними військами переправляється через Дунай так іде сюди, а при цьому все пускає з димом і нищить по дорозі, щоби засісти на престолі.

— Знаю це — сказав Святослав.

— Вже знаєш?

— Так.

Бан обтер пів із чола тай говорив далі:

— У палаті на цю вістку всі остовпіли, втратили мову. Сміялись малодух, відказався стати спротив і виходити збройно проти Татарів. Бояри відмовилися дати гроші. Цьому не дивуюся, бо ці владуни знають лише одного бога, себто золото. І я наплював ім у лице!... Тай так я, Святославе, подумав про тебе, як про болгарського князя „деспота", Тертерового сина, — ти законний наслідник престола. Сміялись виявився негідним оборонити цей престіл, боронить ти його! Народ повстане, але не має вождя з славним іменем, із царської крови. Веди його!...

Святослав вислухав мовчки. На його лиці не було видно ніякого зворушення.

Балдю счудувався; що князь може бути спокійний в таку важну історичну хвилю.

— Боїшся Смілеця? Він не варта, щоби його боятися, а таксамо не варта пошанівку. Я був його першим достойником, але відтепер я твій приятель і дорадник. Віддаю на твої услуги мій досвід, моє ім'я та мої впливи. Скажеш, що ти абигарі? Я віддаю тобі все моє майно. За нього можеш узброїти першу тисячку воїнів, яких зберемо. Все инше після само зі себе. Вистане раз загріти нарід, а він запалиться так, як запалювався проти тих, що привласнювали собі корону. Ратуй цю корону від сорому тай візьми її. Вона гідна цього, хто гідний її. Святославе, вирви батьківщину з татарського ярма!...

— Дядьку Балдю, я цього тижня женюся...

Бан глянув на нього тай скаменів.

— Ти женишся? Ти заручений?

— Так, я нині заручився.

— І коли батьківщина йде в неволю і перемінюється в руїну? Коли вона потребує тебе, твого меча, твоєї крови?... Коли вона гине?!...

— Я в це не мішаюся — перебив сухо Святослав.

— Якто!? — і бан скочив наче попарений. — Чи я добре чув? Чи може недочуваю?

— І з ким женишся?

— З Фрозиною.

— Чи то ця, якої опікуном є Пантелеон? Грекиня? Береш богате віно?

— Та сама.

— А!! — озвався з гірким, іронічним усміхом старець. — Відколи це на молодь упала зараза користолюбивости, а я думав, що ця захланність є лише у Смілецевих боярів, відколи то молоді ставлять вище спокій ніж виконання обовязку, золотого теляти вище ніж славу? Відколи то пухова постіль є достойнійша ніж престіл? Ложив я підлих часів!... Ох!... Болгарie!... Болгарie!... Нещасна Болгарie!... Кола такий князь Святослав не має милосердя над тобою, то ніхто не змилосердиться над тобою! Ти пропала!!...

Підвівся зі сльозами в очах.

— Прости, князю, що я надармо непокоів тебе. Ти маєш женитися і веселитися, а я, наче божевільний, прийшов взивати тебе до зброї...

— Чокі мій свояк, преславний бане.

Бан кинувся гнівно.

— Свояк!? Там твій свояк, тут твоя наречена! Сину! Батьківщина то найвища любов, найдорожча родина! То святість над святостями, за яку добрий син готов сто разів віддати життя! Але я кажу, наче до тих скель, що звисають над Янтрою... Бувай здоров!...

— устився до дверей.

— Бодай це, про що я тобі говорив, хай остане між нами.

— Будь завсім спокійний, дядьку Балдю.

Старий вийшов загнівавший у розпуці. Князь відпровадив його до воріт. Коли ворота з лоскотом замкнулись, Балдю станув на дорозі задуманий. Потім всів у карету.

— Погонячі! — сказав.

Карета скрутила в узьку вуличку та задержалася перед скромним домиком. Балдю к за... пастукати.

Двері відчинила постаршa жінка.

— Радоіл вдома? — спитав бан.

— Нема його, батьку, — відповіла жінка.

— Де він, хочу зараз бачитися з ним.

Жінка, після короткої надуми, сказала:

— Тепер не можна його ніяк найти.

— Як то?

Жінка (то була, Радоілова мати) підійшла до нього тай сказала з усміхом:

— Той ночі засвататися ми з боярином Годиславом.

— Що?! — здивувався бан. — Славка, Годиславова дочка, пристала до Радоіла тай тепер їх нема в Тирнові.

Балдю заломив руки.

— То страшне!...

І сказав їхати додому.

— То страшне!... страшне!... — повторяв ідучи — цей заручився, той оженився — всі хочуть жити, коли Болгарія йде у могилу. Боже!... Боже!...

Бан Балдю належав до тих останніх бояринів, у яких грудях билося ще горяче болгарське серце. Серце боліло його дуже задля такого страшного упадку держави; горячо любив повінену й обезсилену батьківщину. Родився ще за володіння Борила, пережив її славну добу Івана Асена II, глядів на ці літа, коли Болгарія ослабала за його наслідників, а вкінці на події щораз сумніші за Константина Тиха, Марії Івайло, Асена III... Тертера. Тож пережив він всім володінь, а все ставав в обороні народу, проти чужинців і тиранів. Він був першій боярин, що перейшов на бік побідного Івайла. За володіння грецького надмирка Асена III, рятувався втечею перед пімстою вирідного, негідного Аснового потомка. Після втечі Тертера повів невеличкий відділ проти Ногая, але його побили.

Коли Смілець засів на престолі як Ногаїв чоловітник, Балдю постановив піддержати Смілеця, бо сподівався, що Смілець буде старатися скинути татарське підданство. Надія його розвілася цього вечора. І наразі прийшла йому думка узброїти Святослава проти Чокія та бути його приятельником. Ми бачили, як його приняв Святослав. Ще мав малу надію на Радоіла, що був знаний у народі з розбоїв, і міг вести бої проти Татарів. Одначе і там розчарувався.

— Страшне, страшне... говорив півголосом, коли карета вертала додому на другому кінці вулиці.

(Далі буде).

— Чому ви такі задумані?

— Я не задумана.

— Та вже вибачте, годійся не сказати ви ні слова.

— Бо я не маю що сказати.

— Або ви говорите не...

— Прошу вас, щоб ви, будьте моєю жінкою!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ДУРІМ СЕБЕ.

Минуло літо, підійшла осінь ...има наступає. І так воно ...е з давен давна на світі ...ік. Але є люде, котрі не ...тепер кажуть: не вірте су... ...и в ті примхи природи, не ...ськи уявл...

...жаль, є між нашими у... ...ними велике число тих ...старокрає...

...навіть природним яви... ...м не дають віри.

...муж так дуримо себе? ...рода каже, що життя на ... продовжаємо через свої ...й ідеї. Значить, треба нам ...ти про свої діти та вихо... ...вати їх у тих ідеях, — які ...рогі. З тим відношуся ...родичів, наших політиків ...старших організацій. Най... ...ролю в дитячім роз... ...відграють родичі. От ...жить зсук цілої квестії. ...ви стичність з молодіжю ...ичами, знаю, на що наріка... ...ть старші, а на що молод... ...ть, на жаль, мушу оправ... ...молодших. Бувало, зай... ...ли до української хати, за... ...ають я, що родичі калічать ...малолітніх по англійськи. ...итання, чому це так, чув ...е: „Хочу, щоб знало по ан... ...ськи", або „Хочу привча... ...при дітях по англійськи" ...живі відповіди мене дивува... ...ть. По перше, що діти не мо... ...ть ніяк навчитись від роди... ...в по англійськи, коли самі ...родичі не знають тої мови. ...Діти таких родичів не призви... ...ені до українського звуку і ...х важко навчити по україн... ...ськи навіть тоді, коли вони ...хотілиб тої мови навчитись. ...Англійську мову чують діти ...кождого дня в школі та на ...улиці. Далі зауважав я, що ...найлишше говорили по англій... ...ськи ті родичі, котрі говорили ...до дітей по українськи.

Застановимся тепер над мо... ...лодіжю, котра вже підросла в ...дібна до народної роботи. ...Дивлячи неодних, — питаю, ...чому не говорять по україн... ...ськи. Відповідають, що родичі ...про це не дбали. Думаю собі: ...може ті родичі й посилали ...дітей до української школи, ...але ще не все, бо тих пару ...годин на тиждень, то капля в ...морі. Загальне здивування. ...Починаю пояснювати „дого... ...прийшов. Звичайно — по ...українськи. — Хвильки мов... ...ники, як перед бурею, а потім ...буря!... Буря сміху, реготу.

Я мусів скупити всю свою силу волі, щоби не збентежи... ...тись або — не взятись до ...„бандитів" згори. Я витри... ...мав бурю. А потім радий був ...тої бурі. Вона навчила мене, ...кого я маю діточення; вона і загартувала мене до дальших проб, не лек... ...ших, як була перша буря.

Пройшло днів два-три. Ви... ...кладаю в 2-гій класі. Коли чую ...десь з західніх лавок: „Народ ...український свінський!" А з дру... ...гого кінця відповідають інші ...голоси: „Далой Україна!"

Діти не пізнали, що мене це ...заболіло. Я навіть не повер... ...нув голови в той бік, звідки ...падали образливі слова малих „бандитів". Я тільки затямив ...собі це і дома глибоко задум... ...вся над моїми учнями. За... ...гадка скоро, була розвязана. ...Цеж не діти мені вигукували. ...Це було лиш ехо настроїв ...старих — батьків.

Найближча моя лекція бу... ...ла присвячена народам світа. ...Програми мені ніхто не скла... ...дав, книжок-підручників не бу... ...ло, лиш один примірник „Ко... ...лосків" і ще там щось у моїх ...руках, та й сам я не складав ...собі ніякої програми. Передо... ...мною було лише завдання: ...навчити дітей української мо... ...ви й письма, познайомити з ...Україною і відшукати їх стра... ...нену батьківщину. Спосіб — ...який доцільніший і скоріший.

Отже лекція про народи. Не знаю нікого по прізвищу, хо... ...джу по класі, вказую пальцем:

— Які знаєш народи?

— Русский, германскій, фран... ...пузскій...

— Український... додаю.

— Український — повторюють діти.

— А ти хто такий?

— Я русскій.

— Добре. А коли би тобі сказав, примірюм Француз, що російський нарід поганий, — тобі було би приємно?

— Нет!

— А коли би ти образив у... ...країнський нарід, то Україн... ...цеви це було би приємно? — і я показав пальцем на того, що мені недавно вигукував.

Хлопець почервонів, хвилю мовчав, а потім несміло відпо... ...вів — нет...

Маленьке поучення про заса... ...ду: „не роби другому, що тобі немиле" — і лекція скінчена. Неначе й нічого не було, діти висипалися роєм на подвіря.

Подвіря? — Сумом колись ...віяло від нього. Бувало учи... ...телі виганяють дітей на по... ...двіря, щоби перевітрити класи, в ті — одними дверми ніби ...йдуть на подвіря, а другими — ...шусть до класи. В класі весе... ...ліше. Тут собі крикнем і по лав... ...ках побігаєм і штурхнеш один ...одного, і нічого. За стінами не ...видно, а коли загляне учитель, ...то вже все в порядку. Не те в ...подвірю. Побіжиш — а тут тобі зараз: чого біжеш? Крик... ...неш — чого кричиш! Я тебе ...на годині! Побачу, як то ти ...будеш — кричати!.. Штурхнеш кого — іди сюди! ...На годині станеш у куті! — Господи, цеж гірше каторги. Діти повинні вязнями по подвірю ходити і ловити повітря — по накасу.

Тепер воно змінилось. Добре, що були плечі. Через них то й поблажки були для но... ...вовведень у школі. Появились 15-хвилеві перерви, почалась по подвірю гігогтня, гармідер, сміх, забава — радість. Дітей не на подвіря, а з подвіря тре... ...ба було зганяти до класс. І на лекціях у відсвіжених го... ...ловах дітей горіли вогоньками живі, дитячі цікаві оченя... ...ка.

Минув один місяць. Якось зачіпає мене інспектор.

— Скажіте, пажалуста! — Що ви з тими дітьми робите? Тож моя дитинка (одиначка) теперь-раще декламує украї... ...ські вірші, як російські.

Але це не радувало мене так, як радували мене мої „банди... ...ти". Вони були моїми найкра... ...щими учнями.

Якось стряс школою страш... ...ний випадок. І дійсно — лиш щасливому випадкови треба завдячити, що обійшлося без жертви.

В К. стояли Німці. Десь якось один малий „бандит" дістав німецький револьвер бравнін... ...гової системи. Приніс його до школи й на годині хвалився ним перед другими. „Бандитом" Механіки з них були кепські: револьвер незамкнений, і один мент — бах! — куля перешила дві передні парти. Добре, що в тих пар... ...тах сиділи не дуже пильні учні і поприсувавшись до себе, щось собі нашіптували. Куля боком минула їх. Скінчилося лиш на страху й сенсації: „Бандити" в миг опинились на дорозі — крізь вікно.

Опинилась справа перед пе... ...дагогічною радою. І це була о... ...гонка педагогічна рада, на я... ...кій я мав приємність бути. Во... ...мене багато дечого навчила, вона й відкрила мені очі на давні мої невдачі в школі. Мені стало так боляче... до плачу боляче. Як то легко зломати ціле життя малого „бандита"...

Раду відчинив інспектор. Пояснив, в чому річ, і закін... ...чив:

— Таких учнів ми не може... ...мо тримати в школі. На наші сумісті лежить добре виховання сотень дітей і щоби їх зберегти від зіпсуття, ми му... ...сімо тих двох учнів звільнити!

Тепер по черзі промовля... ...учителі. Виступає високий, здоровий залізничний інжинір, який учив малюнків, і своїм грубим басом завирокував:

— Правільно, гаспада! Ведь я забажаю посилать сваїх детей в такую школу, где стреляют!..

Йому завторував дишкантом старенький учитель, який на одному місці в К. вислужив 15 літ.

— Памілуйте, гаспада! Ведь я сам забажаю ідті в школу, где могут меня убіть!...

Справа була рішена. Не по... ...могло навіть те, що в межи... ...часі інспектора викликали до батька одного з „бандитів" що прийшов просити, поми... ...лування для свого сина, од... ...ного з 6-ро всіх дітей.

— Порятуйте, благав, щож я буду з ним робити? На що він виросте, коли він його ви... ...кинете зі школи? Таж він бан... ...дитом стане! Помилуйте, не викидайте! Я вже „повчав" йо... ...го та й ще дістане. Він тепер поправиться.

Не помогло. Куля — то не жарт. Міг хтонебудь згинути ні за цапову душу. Інспектор повернув до кайцелярії, а бать... ...ко „бандита" на коридорі впав без чуття.

Осталося нас двох, що весь час мовчали: Білорус і я. Біло... ...рус мабуть навмисне стримався, щоб висухати всіх думок. А що я все таки мовчав, то він заговорив:

„Панове, каже, ви з легким серцем ріпаєте справу, як! може скінчитися дуже сумно, а в наслідках головна вина спаде на нас. Поки ще не запала ухвала, застановіться над тим, що робите!...

„Що таке є школа? — для одних школа має дати лише знання, а для других і ще щось важніше від знання — добре виховання! Ви знаєте, до кого це відноситься! Адже вашої дитину, пане інспекторе, чи ваших дітей, пане інжинір, не треба перевиховувати; вони дістануть дома таке вихо... ...вання, якого ніде инде не мо... ...жуть дістати. Школа має їм дати лише знання, А який же обовязок школи перед тими дітьми, яких батьки вгинають... ...ся під тягаром боротьби за на... ...сушний хліб, і не мають мож... ...ливости дбати належно про д... ...тей, яких виховує вулиця? Та... ...кій дитині, тож ви добре ро... ...зумієте, вихованння — це го... ...ловна річ.

...Чи все одно, коли одну ...ну другу дитину звільняється ...зі школи? Далеко не все одно. ...Коли звільнять зі школи во... ...ну дитину, пане інжинір, то ви її пішлете до иншої шко... ...ли, до Київа, за кордон, чи ...до дому візьмете учителя й дитина не згайнує часу. А що станеться з дитиною бідних батьків, в яких на книжки для дитини не стає? Така дитина позбувається науки, позбува... ...ється виховання, і — котить... ...ся по похилій площі до того, що ви вже тепер закидаєте тим двом хлопцям — до ба... ...дитизму.

„Так, хлопці провинились. А... ...ле чи то є провина дорослих людей, які свідомі були своєї провини ще заки її вчоловіки... ...ли? Сталося це лише наслід... ...ком хлопячої цікавости до зброї і наслідком звичайної дитячої необережности. Проте вони мусять бути покарані, але не засуджуйте їх відразу на смерть — на страшнішу від фізичної, бо на духовну смерть. З тих хлопців можуть бути люде, а ви їх пхаєте в про... ...пасть. Бо що в ці непевні часи з них вийде, коли ви їх викине... ...те зі школи? Вони сьогодня лиш діти, а згодом без шко... ...ли вони стануть бандитами. А винними в тому будете ви — ...панове учителі".

Білорус скінчив. В кімнаті можна було чути, як павук павутину сує. Нарешті мов ...чанку перервав інспектор:

— Ну, то как же, гаспода?

І пхто не посмів сказати: ...викинути! Хлопці остались в школі, і згодом були добрими учнями. Вони тоді не розуміли загрози, яка висіла над їх... ...німи дитячими головами, але тепер — вони благословлять ...ту педагогічну раду, яка тоді не зломила їхнього життя.

І запевно вас жадня не вкусить...

...а садок!... Та ніщо в світі, крім газети, не дає такого ...довольства" в садку, як га... ...зета!

У неділю, приміром, берете рядно, подушку, газету, йдете в садок і лягаєте під грушею... Мухи дзижчать, кусаються... На... кидаєтесь газетою... І спите... спите, аж поки коні напувати ...ас...

Та хіба мало ще в житю випадків, коли без газети, як без рук...

Виховання дітей... Щоб слу... ...хняні були, батьків поважали та вчилися добре... І про це в газеті знайдете...

Але дітей одною газетою не виховаєш, — треба збирати всі газети й підшивати одну до одної, як ішиток...

І от як не слухає Ванько, берете той зшиток та його по голові!

— Не слухаєш, сукин ти сину! А для чого я газету перед... ...плачую?!

Та — р-р-раз! р-р раз!

І дитина після того, як свя... ...та: і батька поважає, до шко... ...ли ходить, і Богу молиться...

От, що значить газета!

І коли ми цього не знали, коли на всю користь від га... ...зети не зважали, миб ніколи не... ...бавляли свого здоровля, своїх нервів для її писання, для її видання.

Газета дуже велике діло!

Передплачуйте газету!

Розмова внука з бабусею.

— Бабусю, звідки беруться діти?

— Е, що ти дурниці пита... ...єш.

— Бабусю, скажи дурницю. Звідки беруться діти?

— Не знаєш? Бузьки при... ...носять з неба.

— Ну і що?

— Ну і підкидають тому, хто їх хоче.

— А де підкидають бабу... ...сю?

— Що ти знову такий цікавий? Підкидають, де трапить... ...ся.

— А тебе, бабусю, теж знай... ...шли підкиненою?

— Певно.

— А де?

— Ой ти лезиносий, де, де? В капусті.

— В квасній, бабусю?...

ШКОЛА УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТАНКУ Й БАЛЄТУ

Артиста-балетмайстра ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА
В. М. НЮ ЙОРКУ, Н. Ї.

продовжує прийом учнів на такі курси:

1) Звичайний — для нопосвящених учнів,
2) Вищий — для тих, що пройшли звичайний курс,
3) Інструкторський — для тих, що хотілиб стати інструкторами або учителями українського танку,
4) Спеціяльний курс легких танців для старших осіб, що потребують ритмічної рухливи (редюс).

В ПРОГРАМУ ВХОДЯТЬ найкращі українські народні, селянські, гуцульські чумацькі та козацькі танці, як групові, так і сольові.

Особам, що не можуть ходити до школи, удільоються приватні лекції.

ВПИСУВАТИСЯ ДО ШКОЛИ МОЖНА: а) в музичнім склепі п. Сурмача, 103 Авеню А, Ню Йорк, телефон Драй Дак 8752; б) в Українськім Народнім Домі, 217-219 1ст 6-та Стр., Ню Йорк, Н. Ї., від 5 год. до 10 год. вечером, в кімнаті ч. 1 (на горі). 240,2,4

ВПРОСТ BALTIC AMERICA LINE

BALTIC AMERICA ЛІНІЯ Є ОДИНОКА
ПРОСТА ЛІНІЯ МІЖ ДАНЦІГОМ І АМЕРИКОЮ
яка оперує найбільшими, найпостійнішими і найзгідливішими кораблями межи НЮ ЙОРКОМ І ДАНЦІГОМ.
Поспішні і вигідні полученя залізничі можна дістати з ДАНЦІГУ ДО МІСЦЯ ПРИЗНАЧЕННЯ.
Ціни як найнижчі. Знаменитий харч і обслуга. Орхестра, рухомі образки, ігри і всякого рода инші інтересні забави.

Українці навчаючи з власного досвіду, що оплачується їхати до Рідного Краю нашою ПРОСТОЮ ЛІНІЄЮ без пересідання. Переправадженням і перенощенням багажу, умучуючим подорожуванням залізничим і малими кораблями, те все оминете, коли подорожуєте нашою Лінією.

АМЕРИКАНСЬКІ ДОЛЯРИ ДО СОВІТСЬКОГО СОЮЗА

каблем або почтою.
Скора і точна ПЕРЕСИЛКА американських долярів до всіх частей Совітської Республики

ГАРАНТОВАНА

ДОМАГАЙТЕСЯ всегда ПЕРЕСИЛКИ ЧЕРЕЗ БАЛТІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ ЛІНІЮ коли шлєте гроші.
Голосіться до місцевих агентів або

BALTIC AMERICA LINE

8-10 BRIDGE STREET, NEW YORK, N. Y.

Другі офіси в Pittsburgh, Chicago, San Francisco, Seattle і головнішіх містах Канади.

БАНКИТИР УМЕР

Комедія з сільського життя на три дії.
Виступає в сій штуці 14 осіб. — Ціна 35 центів.

Замовлення слати до, книгарні „Свободи".

"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

Остап Вишня.

ГАЗЕТА ДУЖЕ ВЕЛИКЕ ДІЛО.

Я тут не патякатиму про те, що таке газета.

Усі знають, що це діло дуже велике й дуже поважне.

Не дармаж її (газету) звуть шестою державою.

Я тільки розкажу, як треба користуватися газетою, щоб вона справді йшла до діла, щоб давала як найбільше користи для передплатника; щоб той гріш, що його дядько одриває на газету від свого невеликого буджету (це дуже мудре слово, але його пора вже всім знати), щоб, кажу, гріш та не марнувався.

Так от.

Передплатили ви газету, ну, хоч, приміром, „Рідний Край"...

Прийшла вона до вас новенька, у восьмеро згорнута із написом:

„Село Пузате.

Кіндратові Тоненькому".

Сідаєте .на ганку й поволі розгортаєте...

А кум через тин зпоза повітки на вас дивиться, люльку попикує...

Глянули ви на кума:

— А ке, лешень, (кумаєю, вашого! У вас дебелиший: От якраз свіжина з города! Закурімо... Папір підходященький!

Нум перелазить через тин, сідає біля вас рядочком...

І от тут якраз і треба знати, як з газетою поводитися.

Більшість передплатників так просто собі, жадних правил не додержуючись, одшматовує без ніякої системи клапоть газети й крутить „козиначу лапку"... Не виходить з того нічогісінько... Скрутить тай усе...

А тут треба ось як робити. У газеті є ріжні відділи: „закордонні відомости", і „по українських землях", „про школу", і „по инших селах люде живуть", і „постанови всеукраїнського центрального виконавчого комітету" й т. инше, й т. инше.

Так от, коли ви хочете знати, що робиться, приміром, у Рурі, ви й одриваєте те місце, де написано: „Окупація Рурy", та й скручуєте таку завгрубшки, як істик, з кумового „де белшого"...

Викрешуєте вогню й заса... люєте. І всі відомості про Рур із димом і входять у вашу хлову...

А кумови відриваєте „постанову всеукраїнського центрального виконавчого комітету"...

Отже тоді, і у вас все, як на долоні...

Ви кумові про Рур, а кум вам про те, як виконавчий комітет державою керує...

От так треба робити, бо без системність у газетній справі губить газету...

І так крутячи „істики" в кожного відділу, ви кінець-кінцем будете в курсі й міжнародньої й внутрішньої політики...

А для цього саме й газету видається...

Ну, а до чого вже відділ „Сільського господарства" для селянина корисний, то й не говоріть.

Це для передплатника все...

Тут і як орати, і як сіяти, і як жнивувати. Тут і молочарство, і скотарство, і садівництво. Одне слово, тут все...

Але знову таки треба знати як ті поради до діла дове дити...

Приміром, орати пора...

Газету якраз принесли з міста... Запрягаєте полові, кладете на воза плуга й борону, розгортаєте газету... Паперу чимало...

— Ану, жінко, на ось тобі, загорни четвертину сала, а то в торбі крихтами обтлюється...

І весело тоді оретьсяся...

Жнива. Ідете з газетою на поле. До обіду пожнивували, відпочати треба... Приходите до воза, підіймаєте голобні. Сонце пече!... Розгортаєте газету на голобні — і... холодок!

А **в молочарстві** хіба газета що корисна?

Хіба можна ще чим так заквасити глечики, як у цісняцтві згорнутою газетою? Та нічим так не закристе...

А масло везучи на базар, у що так загорнеш, як у газету?

А в **пасічництві** без газети, як без рук... Берете газету йдете на пасіку. Бджола біля бороди:

— Д-з-з-з!!!

А ви її газетою!

І коли вже ви газету передплатили, то без неї й на світ не дивіться.

Газета дуже велике діло!

Передплачуйте газету!

Примірний синок.

Вслізний старичок зайшов в бесіду з товаришем подорожі.

— Чи маєте дітей, пане?

— Маю сина.

— А він курить?

— Ніколи.

— О, це гарно. Тютюн дуже шкодить здоровлю. А ходить до кіна?

— Ніколи.

— Позвольте погратулювати вам. А до дому вертає пізно?

— Ні, йде спати зараз по вечері.

Примірний хлопець! Примірний молодець! А кільки йому літ?

— Девять місяців.

Поступ жінок.

Жінка до чоловіка: Я тобі кажу, що ми незадовго і лисину будемо мати, щоби тільки у всім дорівнять мущинам.

МАЛІ „ЗЛОЧИНЦІ" В ШКОЛІ.

Вийшов я перший раз до класи. — Загальне здивування. Починаю пояснювати „дого... ...прийшов. Звичайно — по ...українськи. — Хвильки мов... ...ники, як перед бурею, а потім ...буря!... Буря сміху, реготу.

Я мусів скупити всю свою силу волі, щоби не збентежи... ...тись або — не взятись до ...„бандитів" згори. Я витри... ...мав бурю. А потім радий був ...тої бурі. Вона навчила мене, ...кого я маю діточення; вона і загартувала мене до дальших проб, не лек... ...ших, як була перша буря.

Пройшло днів два-три. Ви... ...кладаю в 2-гій класі. Коли чую ...десь з західніх лавок: „Народ ...український свінський!" А з дру... ...гого кінця відповідають інші ...голоси: „Далой Україна!"

Діти не пізнали, що мене це ...заболіло. Я навіть не повер... ...нув голови в той бік, звідки ...падали образливі слова малих „бандитів". Я тільки затямив ...собі це і дома глибоко задум... ...вся над моїми учнями. За... ...гадка скоро, була розвязана. ...Цеж не діти мені вигукували. ...Це було лиш ехо настроїв ...старих — батьків.

Найближча моя лекція бу... ...ла присвячена народам світа. ...Програми мені ніхто не скла... ...дав, книжок-підручників не бу... ...ло, лиш один примірник „Ко... ...лосків" і ще там щось у моїх ...руках, та й сам я не складав ...собі ніякої програми. Передо... ...мною було лише завдання: ...навчити дітей української мо... ...ви й письма, познайомити з ...Україною і відшукати їх стра... ...нену батьківщину. Спосіб — ...який доцільніший і скоріший.

Отже лекція про народи. Не знаю нікого по прізвищу, хо... ...джу по класі, вказую пальцем:

— Які знаєш народи?

— Русский, германскій, фран... ...пузскій...

— Український... додаю.

— Український — повторюють діти.

— А ти хто такий?

— Я русскій.

— Добре. А коли би тобі сказав, примірюм Француз, що російський нарід поганий, — тобі було би приємно?

— Нет!

— А коли би ти образив у... ...країнський нарід, то Україн... ...цеви це було би приємно? — і я показав пальцем на того, що мені недавно вигукував.

Хлопець почервонів, хвилю мовчав, а потім несміло відпо... ...вів — нет...

Маленьке поучення про заса... ...ду: „не роби другому, що тобі немиле" — і лекція скінчена. Неначе й нічого не було, діти висипалися роєм на подвіря.

Подвіря? — Сумом колись ...віяло від нього. Бувало учи... ...телі виганяють дітей на по... ...двіря, щоби перевітрити класи, в ті — одними дверми ніби ...йдуть на подвіря, а другими — ...шусть до класи. В класі весе... ...ліше. Тут собі крикнем і по лав... ...ках побігаєм і штурхнеш один ...одного, і нічого. За стінами не ...видно, а коли загляне учитель, ...то вже все в порядку. Не те в ...подвірю. Побіжиш — а тут тобі зараз: чого біжеш? Крик... ...неш — чого кричиш! Я тебе ...на годині! Побачу, як то ти ...будеш — кричати!.. Штурхнеш кого — іди сюди! ...На годині станеш у куті! — Господи, цеж гірше каторги. Діти повинні вязнями по подвірю ходити і ловити повітря — по накасу.

Тепер воно змінилось. Добре, що були плечі. Через них то й поблажки були для но... ...вовведень у школі. Появились 15-хвилеві перерви, почалась по подвірю гігогтня, гармідер, сміх, забава — радість. Дітей не на подвіря, а з подвіря тре... ...ба було зганяти до класс. І на лекціях у відсвіжених го... ...ловах дітей горіли вогоньками живі, дитячі цікаві оченя... ...ка.

Минув один місяць. Якось зачіпає мене інспектор.

— Скажіте, пажалуста! — Що ви з тими дітьми робите? Тож моя дитинка (одиначка) теперь-раще декламує украї... ...ські вірші, як російські.

Але це не радувало мене так, як радували мене мої „банди... ...ти". Вони були моїми найкра... ...щими учнями.

Якось стряс школою страш... ...ний випадок. І дійсно — лиш щасливому випадкови треба завдячити, що обійшлося без жертви.

В К. стояли Німці. Десь якось один малий „бандит" дістав німецький револьвер бравнін... ...гової системи. Приніс його до школи й на годині хвалився ним перед другими. „Бандитом" Механіки з них були кепські: револьвер незамкнений, і один мент — бах! — куля перешила дві передні парти. Добре, що в тих пар... ...тах сиділи не дуже пильні учні і поприсувавшись до себе, щось собі нашіптували. Куля боком минула їх. Скінчилося лиш на страху й сенсації: „Бандити" в миг опинились на дорозі — крізь вікно.

Опинилась справа перед пе... ...дагогічною радою. І це була о... ...гонка педагогічна рада, на я... ...кій я мав приємність бути. Во... ...мене багато дечого навчила, вона й відкрила мені очі на давні мої невдачі в школі. Мені стало так боляче... до плачу боляче. Як то легко зломати ціле життя малого „бандита"...

Раду відчинив інспектор. Пояснив, в чому річ, і закін... ...чив:

— Таких учнів ми не може... ...мо тримати в школі. На наші сумісті лежить добре виховання сотень дітей і щоби їх зберегти від зіпсуття, ми му... ...сімо тих двох учнів звільнити!

Тепер по черзі промовля... ...учителі. Виступає високий, здоровий залізничний інжинір, який учив малюнків, і своїм грубим басом завирокував:

— Правільно, гаспада! Ведь я забажаю посилать сваїх детей в такую школу, где стреляют!..

Йому завторував дишкантом старенький учитель, який на одному місці в К. вислужив 15 літ.

— Памілуйте, гаспада! Ведь я сам забажаю ідті в школу, где могут меня убіть!...

Справа була рішена. Не по... ...могло навіть те, що в межи... ...часі інспектора викликали до батька одного з „бандитів" що прийшов просити, поми... ...лування для свого сина, од... ...ного з 6-ро всіх дітей.

— Порятуйте, благав, щож я буду з ним робити? На що він виросте, коли він його ви... ...кинете зі школи? Таж він бан... ...дитом стане! Помилуйте, не викидайте! Я вже „повчав" йо... ...го та й ще дістане. Він тепер поправиться.

Не помогло. Куля — то не жарт. Міг хтонебудь згинути ні за цапову душу. Інспектор повернув до кайцелярії, а бать... ...ко „бандита" на коридорі впав без чуття.

Осталося нас двох, що весь час мовчали: Білорус і я. Біло... ...рус мабуть навмисне стримався, щоб висухати всіх думок. А що я все таки мовчав, то він заговорив:

„Панове, каже, ви з легким серцем ріпаєте справу, як! може скінчитися дуже сумно, а в наслідках головна вина спаде на нас. Поки ще не запала ухвала, застановіться над тим, що робите!...

„Що таке є школа? — для одних школа має дати лише знання, а для других і ще щось важніше від знання — добре виховання! Ви знаєте, до кого це відноситься! Адже вашої дитину, пане інспекторе, чи ваших дітей, пане інжинір, не треба перевиховувати; вони дістануть дома таке вихо... ...вання, якого ніде инде не мо... ...жуть дістати. Школа має їм дати лише знання, А який же обовязок школи перед тими дітьми, яких батьки вгинають... ...ся під тягаром боротьби за на... ...сушний хліб, і не мають мож... ...ливости дбати належно про д... ...тей, яких виховує вулиця? Та... ...кій дитині, тож ви добре ро... ...зумієте, вихованння — це го... ...ловна річ.

...Чи все одно, коли одну ...ну другу дитину звільняється ...зі школи? Далеко не все одно. ...Коли звільнять зі школи во... ...ну дитину, пане інжинір, то ви її пішлете до иншої шко... ...ли, до Київа, за кордон, чи ...до дому візьмете учителя й дитина не згайнує часу. А що станеться з дитиною бідних батьків, в яких на книжки для дитини не стає? Така дитина позбувається науки, позбува... ...ється виховання, і — котить... ...ся по похилій площі до того, що ви вже тепер закидаєте тим двом хлопцям — до ба... ...дитизму.

„Так, хлопці провинились. А... ...ле чи то є провина дорослих людей, які свідомі були своєї провини ще заки її вчоловіки... ...ли? Сталося це лише наслід... ...ком хлопячої цікавости до зброї і наслідком звичайної дитячої необережности. Проте вони мусять бути покарані, але не засуджуйте їх відразу на смерть — на страшнішу від фізичної, бо на духовну смерть. З тих хлопців можуть бути люде, а ви їх пхаєте в про... ...пасть. Бо що в ці непевні часи з них вийде, коли ви їх викине... ...те зі школи? Вони сьогодня лиш діти, а згодом без шко... ...ли вони стануть бандитами. А винними в тому будете ви — ...панове учителі".

Білорус скінчив. В кімнаті можна було чути, як павук павутину сує. Нарешті мов ...чанку перервав інспектор:

— Ну, то как же, гаспода?

І пхто не посмів сказати: ...викинути! Хлопці остались в школі, і згодом були добрими учнями. Вони тоді не розуміли загрози, яка висіла над їх... ...німи дитячими головами, але тепер — вони благословлять ...ту педагогічну раду, яка тоді не зломила їхнього життя.

Що зі мною тоді діялося? Як вам на це відповісти... Меш тиснулися сльози до очей. Ще й тепер, коли чую про карі на малих „бандитів", то лину думкою в минуле до Калинович і молю того Білоруса: порятуй, поки час! А то викинуть — і виховає нашу дитину инша школа на ренегата. Коли звідтіль нема поради, то самі себе потішаю: хай змалку привикають, хай гартуються. Адже скільки в нас тепер добрих меценасів, навіть профе... ...сорів з тих колишніх малих „бандитів"... Лише в цьому найменше заслуги страшних суддів отих малих „злочинців".

(—ко).

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

СУМНІ ПРИГОДИ ДАРОВАНОГО ТРАКТОРА.

Гарна річ трактор. Коштує він не багато, ні вівса, ні сіна не їсть, а велику користь від нього має селянин. Напоїш нафтою, повернеш важеля, — він тобі затарахкотить, затрусить-ся весь ніби в лихоманці, і.. працюй хоч дні й ночі чи на полі, чи біля молотарки, чи став на млин до двигуна. Скрізь працюватиме з однаковою енергією, не стомиться.

Та горе наше, що попит сільського господарства на трактори ще не спроможні за-довольнити наші заводи. Тракторів мало, а ті, що їх виробляють, насамперед кидають на великі зернові фабрики, на південь, у хлібні райони. Київщині-ж із великими труднощами доводиться діставати поодинокі трактори.

— Не хлібна округа, — відповідають у центрі на вимоги Київщини. — Обійдетесь і без тракторів.

Коли-ж якось пощастить виривати хоч одного — два трактори, це для Київщини, для селянина справжнє велике свято.

Знаючи про нашу гостру потребу на трактори, Шевченківська округа, викликавши нас на соціялістичне змагання щодо кращого проведення весняної сівби, вирішила зробити Київщині приємний подарунок 31. березня 1929 року десятки тисяч читачів „Пролетарської Правди", селяни найглухіших закутків округи вже знали, що:

— Шевченківський Окрвиконком ухвалив подарувати трактора „Фордзона" тій земельній громаді Київщини, що після XI окружного зізду рад перша перейде на колективні форми господарювання. Площа усуспільненої землі повинна бути не менша як 1,000 гектарів.

А 6. квітня, коли ще просторі лани ховалися під товстою ковдрою білого пухкого снігу, а на дворі стояли люті морози, Шевченківський Сільгоспсоюз, із наказу свого ОВК. відрядив за наклад-ною 11,443 зі станції Сігнаївка на ім'я Київського Окрвиконкому трактора „Фордзона" із плугом. Відправив, наперед поспішаючи, щоб до початку весняної сівби він не тільки потрапив до Києва, а й на село, щоб поміг швиденько оборатися, став у поміч селянинові.

Із цього дня й почалися сумні пригоди нашого дарованого трактора. Чотири дні подорожував він до Києва. Лаяв „у боги" залізницю за те, що якихось 150—200 верстов возили його стільки днів, проверз бідолашний, інеєм покрився... і жив тільки думкою, що ось-ось настане кінець мукам і стражданням. ОВК напевне знає, що він уже в дорозі, нетерпляче чекає на нього, зробив розпорядження зустріти з „ласкою" дорогого гостя.

Але дуже здивувався наш мандрівник, коли замість „ласки" сильні мозолисті руки вантажників грубо зіпхнули його на подвірю станції Київ І. вантажний знову на сніг, на морози.

— Радо* зустріли... нічого сказати, — образився він.

Та потім подумав, що напевно зайняті всі роботою, ніколи, що заберуть завтра чи позавтрому і разом відплатять за всі страждання. Подумав і заспокоївся.

Минали дні. Уже давно зійшов сніг. Ясне весняне сонечко висушило землю. На селі кипіла гаряча пора сівби. Трактор же стояв на подвірі. Похнюпився, вкрився від дощів іржею, змарнів.

А господар його — ОВК й носа не показував, навіть не довідався, чи прибув цей дорогий подарунок.

Так проминув перший місяць. 18. травня адміністрація товарової станції, бачивши, що трактора ніхто й не думає забирати, надіслала, за залізничним правилом, через начальника станції Сігнаївки повідомлення Шевченківській Сільгоспспілці за № П6/4 Діа про те, що вантаж лежить на станції другий місяць, ніхто його не викупляє й прохала сповістити, що вона повинна зробити з цим трактором надалі.

Цілісінький місяць чекала станція відповіді і... не дочекалася. Шевченківщина відповіді не надіслала, і за трактором від ОВК так ніхто й не приходив.

На 61 день станція, на підставі 93—94 ст. ст. загального статуту залізниць, призначила трактора за актом продати з торгів. 11. червня в комерційній салі, в особливій вітрині рідні маклери читали таке оголошення:

„26. червня відбудуться прилюдні торги на трактора „Фордзона" вагою 1415 пудів, з плугом вагою 355 пудів, якого надіслав Шевченківський Сільгоспсоюз за накладною 11,443 для Київського ОВК".

Читали й радо потирали долоні, передбачаючи велику поживу. Тільки випадково трактор не потрапив до рук спекулянтів. Доглядач ліквідації вантажу, проглядаючи документи на ліквідацію, побачив на адресі імя „особого получителя" — ОВК. Побачив і затурбувався, бо якже можна було допустить до продажу такого коштовного вантажу. Відшукавши в абонементному списку номер телефонів ОВК, він почав телефонувати:

— Негайно викупіть свого трактора, бо продамо з торгів!...

— Товаришу, не морочте голови з якимось трактором.. Знати нічого не знаємо...

Десятки телефонів перебрав бідолашний доглядач, дзвонив по всіх відділах, говорив з усима в ОВК, пів дня потратив на цю справу, поки нарешті хтось пообіцяв, що вживуть заходів і незабаром прийдуть відповідні представники забрати трактора.

Продаж трактора з прилюдних торгів відкликали.

ОЗВ одержав від ОВК розпорядження негайно викупити подарунок.

Але легко дати розпорядження, та не легко його виконати, коли мова йде про те, що треба грошиків. Станції за те, що два місяці переховувала трактора, належало сплатити 97 карб. 01 коп., за готування трактора до продажу — 20 карб. 06 коп. та за те, що приставили трактора до Києва — 40 карб. 72 коп. Перед ОЗВ постало питання: з яких же сум і чим коштом платити ці гроші? Вирішили звернутися до „богатого дяді" — Кредитспілки. — 154 карб. 79 коп., мовляв, для нього це крапля в морі.

13. вересня завгосподарської частини ОЗВ тов. Артеменко зверта-ється з листом до Кредитспілки такого змісту:

— „ОЗВ прохає викупити з станції Київ І. вантажного трактора, що надійшов на адресу Київського ОВК від Черкаського Сільгоспсоюзу, як премія перший земгромаді Київщини, що цілком перейде на статут СОЗ, і приняти трактора на переховування".

— Визволяй, братку, а ні, то скандал „у світовім маштабі"...

„Багатий дядько" виручив. Тов. Настевич, заст. голов. Кредитспілки, на листі ОЗВ н.. клав резолюцію:

— Викупити трактора коштом ОВК...

Але на цьому ці сумні пригоди з подарунком іще не скінчилися. Трактор потрапив на село тільки 9. липня, коли Колгоспспілка та ОЗВ нарешті договорилися, щоб „подарувати" його селу Воронівці, Ржищівського району, яке перше перейшло цілком на статут с.-г. артілі.

Погодили, „подарували".

Та цей „подарунок" боком виліз артілі. Уповноважений Воронківської артелі Муштенко одержав трактора тільки після того, коли сплатив Кредитспілці всі 154 карб. 79 коп., що їх довелося витратити через чиясь грішки.

* * *

Ось і все про пригоди трактора — подарунок Шевченківщини — на Київщині... Але ми гадаємо, що на цьому ставити крапку зарано. Треба комунебудь продовжити цю історію, і так продовжити, щоб дехто добре іі затямив.

А покищо ми пропонуємо повернути Воронківській артілі всі ті гроші, які їй довелося сплатити, і то коштом тих, хто винен у цій історії.

П. Степовий.

(„Пролетарська Правда", Київ).

ПОДЯКА.

Я нижче підписана членица У. Н. Союза і членіца Бр. Св. Арх. Мих., від. 213 в Байоні, Н. Дж., замешкала в Ізеліп, Н. Дж., складаю сердечну подяку урядови У. Н. Союза, а заразом і урядникам та всім членам Бр. Св. Арх. Мих., від. 213, за уділення мені із фонду запомогового допомоги в сумі 50 долярів.

Я хорую від 20. марта с. р. і та хороба витягла від мене, що я зложила на лиху годину не мала я вже за що лічитись і зробила просьбу до У. Н. Союза о поміч, котрої мені У. Н. Союз не відмовив. Закликаю Українців і Українок, щоб вступали до У. Н. Союза, бо він в кождій прикрій хвилі дає поміч.

Кождий Українець і Українка повинен паленіти зі встиду, коли вже тут на вільній землі Вашингтона й не належить ще до У. Н. Союза.

Марія Павлюк, чл. 213 від.

Віче.

— Я по вашій промові на віч не можу спати цілу ніч.

— Ов, а то чому? Чи так вас зворушують мої промови?

— Ні, але я як висплюся на вашій промові, то вже не можу зажмурить ока.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Всіх моїх приятелів, знайомих і інтересованих повідомляю, що я став співробітником нашого вже від літ зі солідности і ретельности

ШИФКАРТОВО-НОТАРІЯЛЬНОГО БЮРА С. КОВБАСНЮКА

277 ІСТ 10-та УЛИЦЯ В НЮ ЙОРКУ,

де а тою самою найзнайомішою і точністю, як від около 20 літ, обслугую кождого інтересованого у всіх справах, входячих в круг діяння того рода бюра. 218—

Запамятайте собі мій новий адрес, де застанете мене кождого дня від 9 години рано до 6 год. вечором, а в неділі від год. 10 рано до 2 пополудні.

І До побачення отже з вами

ВОЛОДИМИР КНИГИНИЦЬКИЙ

277 EAST 10th ST., NEW YORK, N. Y.

РИЗНИЦЯ І СКЛАД ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ

Маю честь подати до відома Отцям Добр., як також урядам церковним, що перемінила свій адрес на

67 RIVERSIDE DRIVE

і прошу ласкаво відвідати мій склад, який я звоєморила великим вибором матеріялів на ризи, як також ліхтарі, чаші, хрестиці хоругви, фани братські, американські і все, що лише до церкви потреба.

S. OLSHANSKA,

67 RIVERSIDE DRIVE, NEW YORK, N. Y.

Прошу взяти 7th Ave. subway „Broadwey" express до 72 улиці, змінити на Local до 79 улиці.

ДО ВПОВ. ПП. ДАКОЧИТЕЛІВ, ПРОФЕСОРІВ І УРЯДІВ РІДНОЇ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ.

Отсим подаємо до відома, що в книгарні Свободи можна одержати шкільні книжки тільки видання п. Матвійчука.

Тут подаємо спис шкільних книжок і їх ціни:

Перша Книжечка (Буквар), М. Матвійчука	40 ц.
Друга Книжечка (Читанка для II. кляси), М. Матвійчука	45 ц.
Третя Книжечка (Читанка для III. кляси), М. Матвійчука	60 ц.
Коротка Історія України, І. Крипякевича	50 ц.
Мала Історія України, І. К.	15 ц.
Початкова Географія, з багатьома малюнками і картою написав Степан Рудницький	75 ц.
Шкільний Співаннік, Ф. Колесси	75 ц.
„Біблійна історія старого і нового завіта" для низших клас середних шкіл, о. д-ра Я. Левицького	85 ц.
Катехизм, новий, виданий 1929 р. о. Рудовичем і апробований гр. кат. ординаріятом львівським і другими. Ціна	40 ц.

Читанок для четвертої кляси у нас нема ніяких. Робимо заходи, щоби їх видати, але се не буде скорше як на другий рік около вересня. Коли будуть, то тільки видання п. Матвійчука.

ПІДРУЧНИКИ ДЛЯ П.Т. УЧИТЕЛІВ РІДНИХ ШКІЛ.

Кождий учитель Рідної Школи повинен інтересуватися і студіювати методику української мови, а своє знання використувати при навчанню того предмету в школі.

Поручаємо П. Т. Учителям отсі нові підручники методичні

1. Д. Заклинський: **МЕТОДИКА СТИЛЮ** для всіх шкіл з додатком практичних задач (Методика письменних виробів) ..... 75 ц.
2. М. Матвійчук: **МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК** до навчання перших початків українського письма ..... 75 ц.
3. Д-р Кость Кисілевський: **МЕТОДИКА** правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок, спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учит. звання. ..... 60 ц.

Замовлені річи висилаємо відворотною почтою і посилку оплачуємо самі Гроші належить посилати рівночасно з замовленнем. За посліплатою (С. О. D.) книжок невисилаємо.

П. висші книжки можна замовляти у Свободі:

"SVOBODA"

81-83 GRAND STREET. JERSEY CITY, N. J

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ

ЗІ СЛОВАМИ ДО СПІВУ.

на піяно зложив

ВАСИЛЬ БАРВІНСЬКИЙ

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ НАКЛАДНІ

С П И С:

Гей, там на горі Січ іде.
Ой, їшов я вулицею раз, раз.
Ой, ходить сон.
Лящиць, лящиця
Ой, не гаразд
Вийшли в поле косарі
Ой, і зрада
Ой, не рости, кропе
Огіл, Ягідочка
Ой, там за Дунаєм
Завзялись Ляшки, гей!
Ой, ходила дівчинонька берізком
Чи ти вірно мене любиш
Добрий вечір, дівчино
Зеленее жито, зеленее
Гей, гук, мати, гук
Ой, сяду я, сяду
Ой, не сійні, місяченьку

Половина саду цвіте
Ой, довгож я
Ой, і горе, горе, гей!
Ой, перепелиця
Дума про смерть Ничая
Був пан Сава

Пісні з Подолля, Холмщини і Підляшя.

Уже сонечко закотилося
(Ноти 26—32 слова при нотах).
Були ми г.бі
(Ноти 34 слова при нотах).

Пісні з Закарпатя.

Кед я младу чепіла
Боже, Боже
Янчик, Янчік
Коляда (Ізрівнай, Боже, гори, долини)

Ціна $1.00.

Головний склад у книгарні „Свободи".

"SVOBODA"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВІ.

ГАРТФОРД, КОНН.

Збірка на бойовий фонд.

Як всюди, так і в нас відбувся пікнік парафіяльний 15. вересня. На пікніку занялися збіркою: Захарій Процик і Петро Драпяк на УВО (Українська Військова Організація) в краю. Ми зібрали 15 долярів і 50 центів. Зібрано на попереднім пікніку 10 долярів на інвалідів, а тому висилаємо до краю разом 25 долярів і 50 ц. Гроші вислані через Обединання на призначену ціль. Я пригадую, як у нас у Гартфорді раніше помагали Рідному Краєви й ніколи ми не були позаду. І нині, я думаю, що ми не лишимося таксамо від инших. Думаю, що у цьому році ми виконаємо свій обовязок, а для цього треба хоч би на Різдвяні свята піти з хати до хати і перевести збірку на інвалідів та УВО. Цим ми покажемо, що у нас українські серця, що памятають і за рідну Батьківщину. Додаймо охоти наším борцям до боротьби за визволення Рідного Краю з неволі.

Жертви зложили такі громадяче: В. Данилів і М. Гапкевич по $1.00; З. Процик, А. Локоть, П. Драпяк, Л. Апанович, Н. Грегус, Н. Корінь, І. Олендир, І. Саган, Н. Лата, Д. Каганяк, П. Грогоза, о. О. Пристай, М. Пащак, М. Дерих, В. Салецький, І. Муравський і І. Шустак по 50 центів; М. Курдина, Д. Дзись, В. Мовчук, А. Йордан, П. Шаркевич, Вол. Мовчук, А. Ковальський, І. Бойчук, Д. Качмар, М. Стисло, І. Соляр і І. Мульський по 25 центів; Д. Гринчук 20 центів.

Гроші вислано через Обединання.

Петро Драпяк.

—o—

РІВЕРГЕД, Л. А., Н. И.

На Рідну Школу.

Церковна громада св. Івана Хрестителя зложила на листу „Рідної Школи", виставлену на громадянина Н. Худяка, 27 долярів. Жертви зложили слідуючі особи:

А. Калина $2.00; по $1.00: о. д-р Д. Гунин, Т. Навроцький, Г. Чаплик, І. Шкодзінський, В. Бандрівський, М. Борнич, М. Прихідний, М. Небор, П. Луцький, П. Корзунь, І. Павликовський, М. Худяк, В. Ломага і А. Каплар; І. Набрезний 75 ц. та Юлія Яцинич 25 центів.

Повищі жертви зложено в часі Великодних свят на писанку Рідній Школі.

Михайло Київський зложив окремо $10.00 до розпорядимости в той спосіб: Рідній Школі $5.00. На інвалідів Укр. Гал. Армії $2.00. На бойовий фонд визв. України $2.00. На політичних вязнів $1.00.

Разом зложено на Рідний Край 27 долярів.

На польський почті.

Хлопець приносить на почту лист. Держить у пальцях стару заялозену марку, стає і зазирає несміло крізь віконце. Тирхавий урядовець, скуленій за роботою, довго не звертає на нього уваги — щойно по хвилі питає грізно:

— Ну! — кивае на хлопця.

— Ну...

— Та, ну! — кивае й собі хлопець, думаючи, що цей відгадав його нечисті думки: та ходіть сюди, то вам скажу!

Урядовець здивований, виходить, а цей тягне його просто в кут і шепотом:

— Згомоси дали мені двадцять пять грошів на лист... Я тут маю якусь стару марку, помалюйте і поділимося: вам 10, а мені 15.

— Що ти собі думаєш — кричить урядовець.

— Та то, що й ви!...

— Як то?!

— Що ви взяли би 15, а мені дали 10 — те, ге, нема дурних!

— Гість у ресторації: Прошу мені дати пів печеної качки.

— Добре, пане — каже кельнер.

— Гість чекає. Коли вже добре зголоднів, питає кельнера чому вже раз не приносить тої качки.

— Кельнер: Чекаю, аж хтось замовить другу половину, можнаж зарізати пів качки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ свого сина Дмитра Ганчака з села Хомяківки пов. Галичина. Дорогий сину дай о себе вістку рідній матері. Грошей тобі не чекаю, тільки відпиши мені, я маю дуже важну справу до тебе. Ще раз стара, то хотіла-би якийсь порадок зробити поки ще жива. Кождий з поваж. читачів знає, що небудь про нього, то прошу повідомити... ПАЛАНА СТЕФАНЮК, с. Хомяківка, повіт Товмач, Галичина.

ВДОВЕЦЬ пошукує старшої вдовиці у віці 45 до 48 літ, до заженитьби. Ласкаві зголошення прошу ти на адресу:

MICH. POLIANSKY,
REVLOC, PA

НА ПРОДАЖ меблі на 3 кімнати. Можна купити їх дешево. Інформація ч.:

17 ST. MARKS PLACE
(другий поверх ч. 10)
NEW YORK, N. Y

Don't Worry About Moths
—mothproof cloth itself

Larvex actually mothproofs clothes, rugs, furniture, so that **moth-worms won't even** begin **to eat them!** New and sure **way to prevent moth damage.**

LARVEX

SPRAYING LARVEX	RINSING LARVEX
mothproofs fabrics not washable	mothproofs all washable woolens

ВЗОРИ килим, питки до вишивання D M C і стемпованої роботи. Пишіть по каталог до:

UKRAINIAN BAZAR.
170 E. 4th St., New York, N. Y.

ПРОДАЄ ДОМИ в місті НЮ ЙОРКУ і околиці Українська Фірма

С. ФЕСОЛОВИЧА І М. КОЗЬЯТОГО
EXCHANGE REALTY CO.
41 East 7th St., New York City
Tel. Orchard 9677.

PAINFUL CORNS

Loosen—Lift Out

A little known Japanese herb, the discovery of an eminent German scientist (Dr. Stickel) instantly soothes the corn, callous or wart, then loosens it so that shortly you can lift it right out. This new discovery called "Corn Fly" excels the white blood-serpuncles to act and granulates the corn at its root so that it drops out and leaves no trace of scar or soreness.

You will also find "Corn Fly Foot Bath Powder" a boon for sore, tired or perspiring feet.

"Corn Fly" for corns, 35c. "Corn Fly Foot Bath Powder" 25c. and "Corn Fly Button Remedy" 50c. three—$1.10 value—for $1.00; sold under a positive money-back guarantee by Hi-Gene Co., Newark, N. J., or local druggist.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

ДВА ОФІСИ:
NORTH SIDE: 2187 W. Chicago Ave.
Phone: Brunswick 7767 або 7768.
SOUTH SIDE: 4954 So. Hermitage Ave.
Phone: Hemlock 5500
CHICAGO, ILL.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАЙМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

DO YOU KNOW WHY---Dan Cupid May Be Forced to Quite His Time-Honored Job?

Drawn for this paper By Frank Leet